

Lymen borrelioosin epidemiologia Suomessa

Labquality Days 2017

10.2.2017

Eeva Sajanti

LL, tohtorikoulutettava

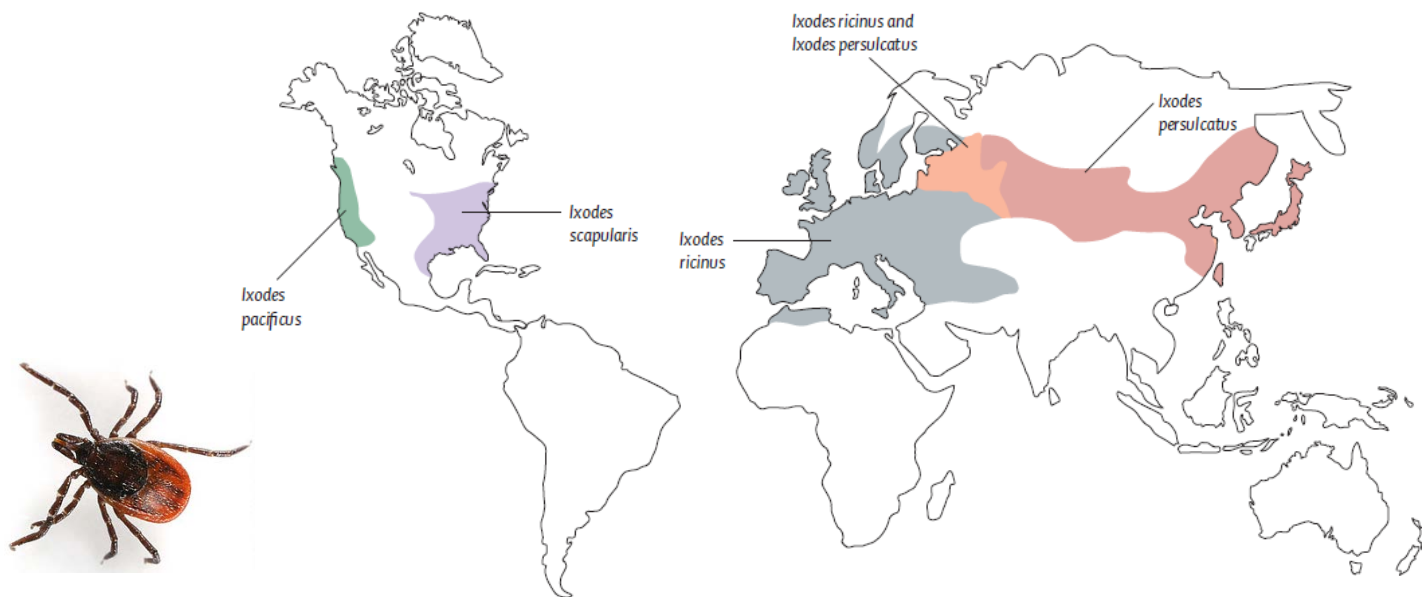
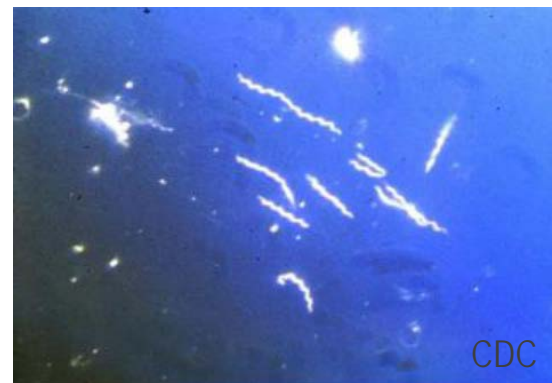
Turun yliopisto
University of Turku

Sisältö

- Lymen borrelioosi yleisesti
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ylläpitämät rekisterit
- Lymen borrelioosin epidemiologia Suomessa
- Yhteenveto

Lymen borrelioosi

- *Borrelia burgdorferi* sensu lato –ryhmän bakteerien aiheuttama infektio tauti
- Kovakuoriset *Ixodes*-suvun puutiaiset välittäjinä
  - *I. ricinus* ja *I. persulcatus* (ns. taigapuutiainen)

Lymen borrelioosin taudinkuva

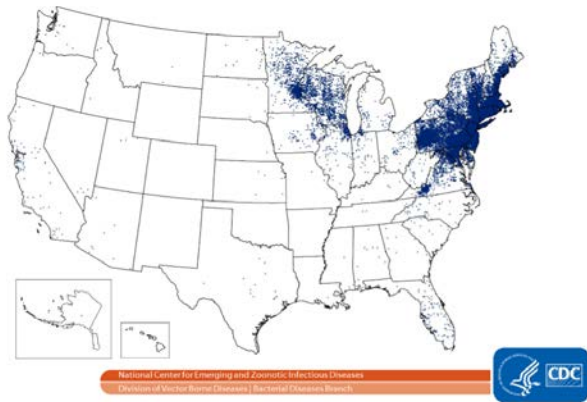

- Varhaisvaihe, paikallinen infektio:
  - Punainen, rengasmainen ihottuma n. 1-2 viikon kuluttua puutiaisen puremasta, erythema migrans (EM)
  - Kehittyy n. 70-80 % borrelia-infektion saaneista (yleisin LB:n ilmenemismuoto Euroopassa)
  - **Diagnoosi kliininen**, hoidetaan suun kautta annettavalla antibiootilla (amoksisilliini, doksisykliini 2-3 vkoa)
- Myöhäisvaihe, disseminoitunut infektio:
  - Viikkojen tai kuukausien, joskus jopa vuosien, kuluttua puutiaisen puremasta
  - Neuroborrelioosi, Lymen artriitti, krooninen atrofinen akrodermatiitti (ACA), erilaiset tuki- ja liikuntaelimestön kiputilat, sydänmanifestaatiot
  - Diagnoosi: sopivat oireet + puutiaisen purema mahdollinen + **laboratoriokokeet** (serologia, PCR)
  - Hoidetaan suun kautta tai suonensisäisesti annettavalla antibiootilla (amoksisilliini, doksisykliini 3-4 vkoa, keftriaksoni iv 3 vkoa)

Lymen borrelioosi maailmalla

- USA:ssa raportoidaan n. 30 000 uutta LB-tapausta vuosittain CDC:lle, mutta todellisen määrän arvioidaan olevan huomattavasti suurempi, jopa 300 000/v.*
  - LB:n ilmaantuvuus on lisääntynyt ja levinnyt maantieteellisesti
- WHO:n arvion mukaan LB:n tapausmäärät ylittävät 90 000 vuosittain Euroopassa**
  - Korkeimmat insidenssit (yli 100 tapausta/100 000 asukasta) todettu Keski-Euroopassa ja Baltian maissa
  - Useissa maissa ilmaantuvuus on lisääntynyt (esim. Puola, Itä-Saksa, Slovenia, Bulgaria, Belgia, Alankomaat, Norja)

Reported Cases of Lyme Disease—United States, 2015

*Mead, P. *Infect Dis Clin N Am* 2015; **WHO:n nettisivut: <http://www.euro.who.int/en/health-topics/environment-and-health/Climate-change/data-and-statistics>

- LB ei ole raportoitava infektio tauti monessakaan Euroopan maassa
  - Raportointikäytännöt vaihtelevat maittain: joissakin maissa käytössä "sentinel system", joissakin tehty LB:n epidemiologista kartoitusta pääasiassa endeemisillä alueilla tai riskiryhmien (esim. metsätyöntekijät, metsästäjät, suunnistajat) keskuudessa
- Suomessa rekisteritietoa kerätty koko maan kattavasti jo parin vuosikymmenen ajan

Rekisterit

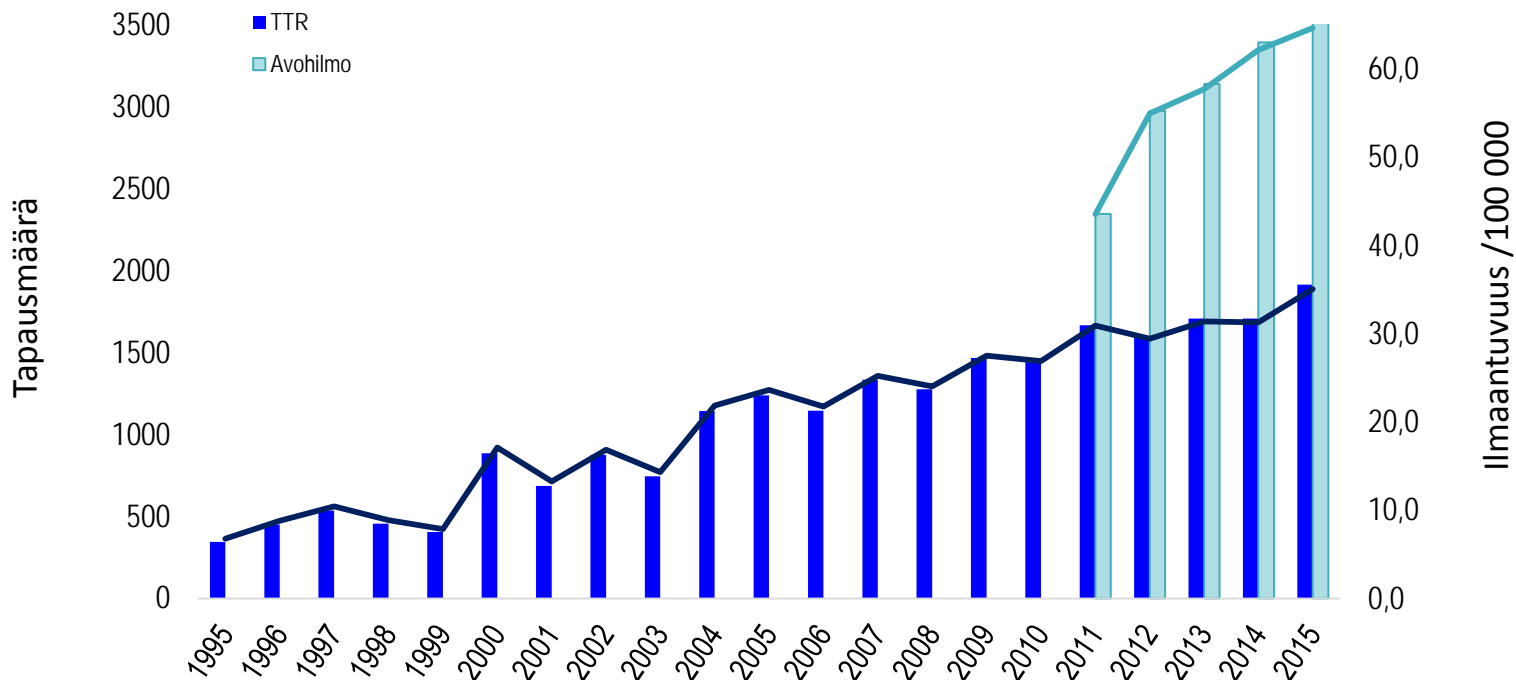
1) TTR – Tartuntatautirekisteri

- Vuodesta 1995
- LB:n diagnostiikkaa Suomessa tekevät laboratoriot (n=8) raportoivat positiiviset tapaukset (serologinen tai molekulaarinen) TTR:iin
- Mikrobiologisesti varmistetut LB-tapaukset (disseminoitunut tauti), **n=23 028**
- Jos yhdellä potilaalla useampi raportointi 3 kk sisällä, nämä kombinoitiin yhdeksi tapaukseksi

2) Avohilmo – Perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitusrekisteri

- Vuodesta 2011
- Avohoidon käynnit (terveyskeskukset, tk-vuodeosastot)
- ICD-10 koodi "A69.2 Lymen borrelioosi", **n=15 386**
- Kliinisesti diagnosoidut LB-tapaukset (pääasiassa EM)
  - Avohilmo haluttiin mukaan parantamaan arviota LB-tapausten kokonaismäärästä (lab-varmistetut LB-tapaukset + EM-tapaukset)
- Avohilmosta puuttuvat työterveyshuolto ja yksityinen terveydenhuolto

Lymen borrelioosin tapausmäärät ja ilmaantuvuus

Mikrobiologisesti varmistetut LB-infektiot (n= 23 028)

Vuosi	Tapauksia	Ilmaantuvuus /100 000
1995	345	7.0
2015	1914	35.0

Kliinisesti diagnosoidut LB-infektiot (n=15 386)

Vuosi	Tapauksia	Ilmaantuvuus /100 000
2011	2347	44.0
2015	3530	65.0

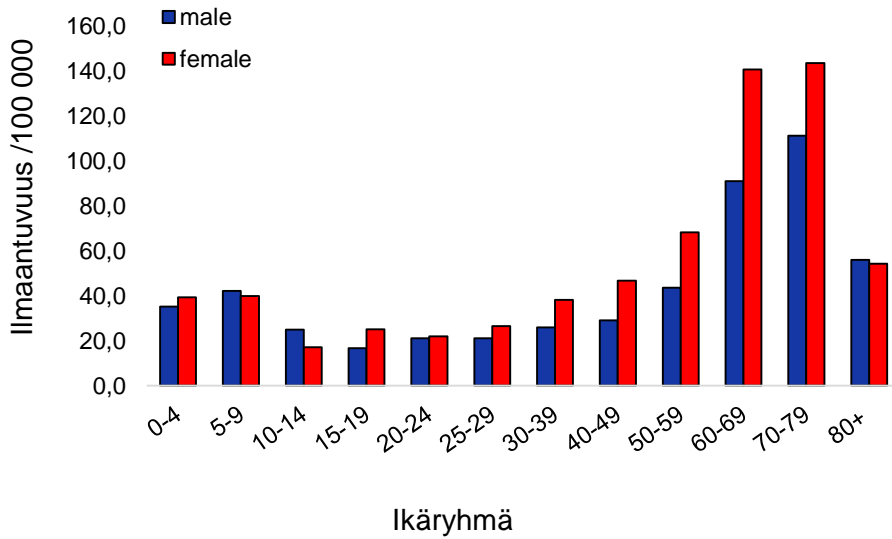

LB:n kokonaisilmaantuvuus Suomessa

- Mikrobiologisesti varmistetut tapaukset eli disseminoituneet LB-infektiot + kliinisesti diagnosoidut LB-infektiot eli EM-muutokset
- Arvio: Suomessa **n. 6000-7000 LB-infektiota vuodessa** (~120/100 000 asukasta)

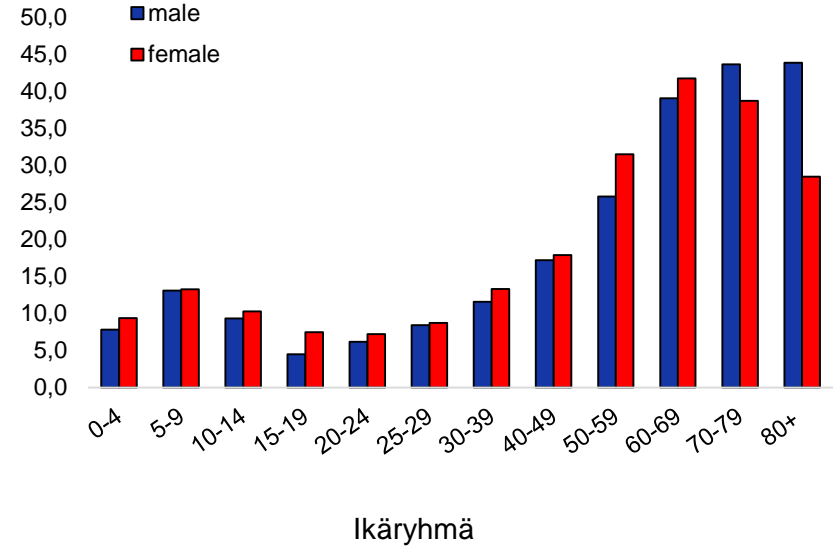
Ikä, sukupuoli

Kliinisesti diagnosoidut LB-tapaukset (Avohilmo, n=15 386)

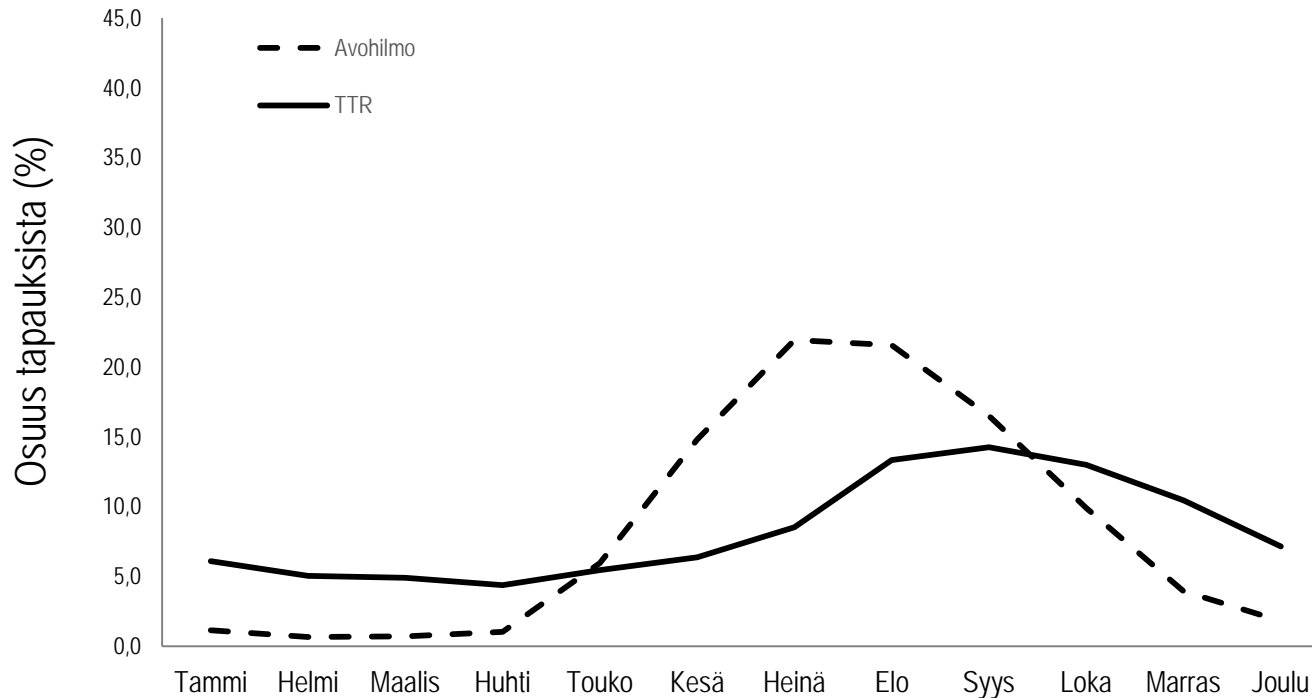
Naiset 59.7 % vs. miehet 40.3 %

Mikrobiologisesti varmistetut LB-tapaukset (TTR, n=23 028)

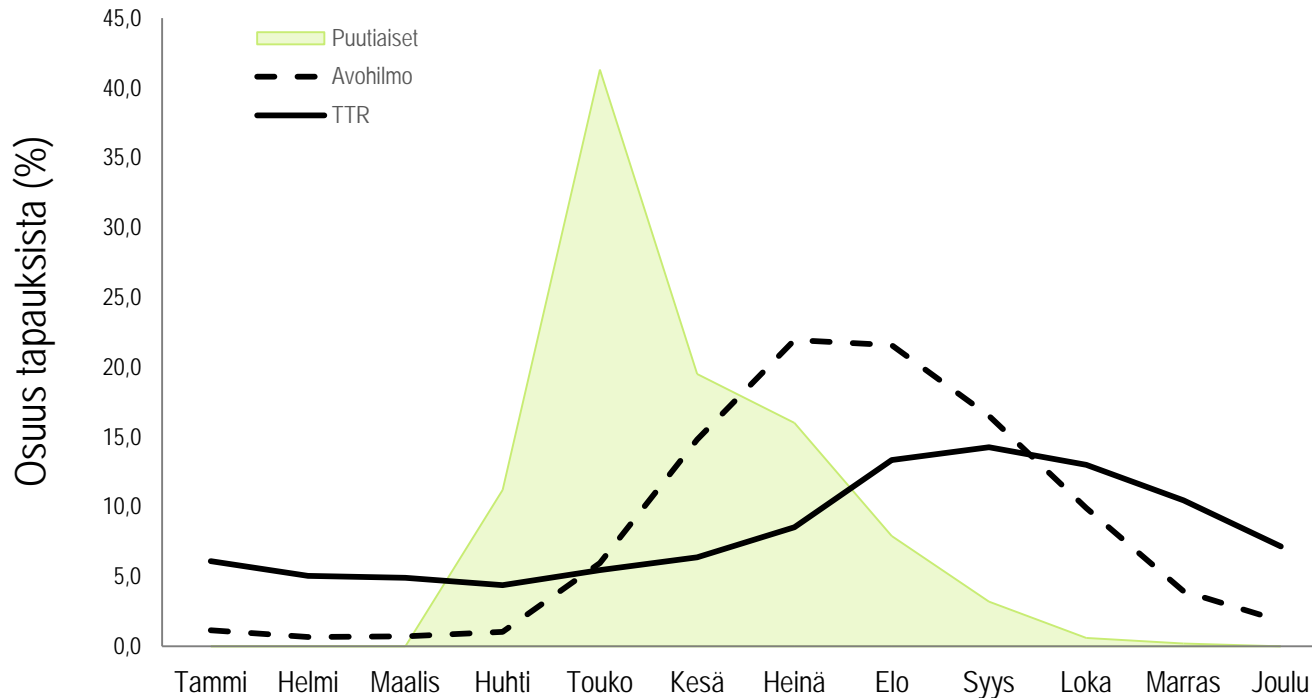
Naiset 54.0 % vs. miehet 46.0 %

Vuodenaikavaihtelu

- Avohoidon LB-tapaukset: $\approx 75\%$ tapauksista kesä- ja syyskuun välissä
- Mikrobiologisesti varmistetut tapaukset: yli 50% tapauksista elokuusta marraskuuhun

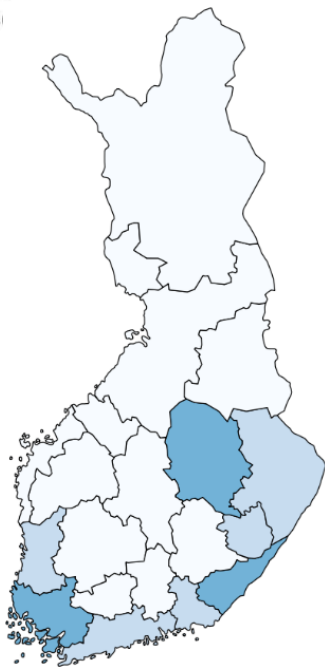
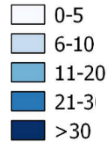
Vuodenaikavaihtelu

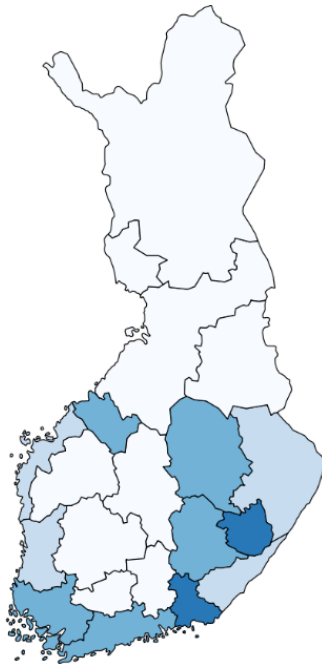
- Avohoidon LB-tapaukset: $\approx 75\%$ tapauksista kesä- ja syyskuun välissä
- Mikrobiologisesti varmistetut tapaukset: yli 50% tapauksista elokuusta marraskuuhun

LB-tapausten maantieteellinen jakautuminen ja "time trend"

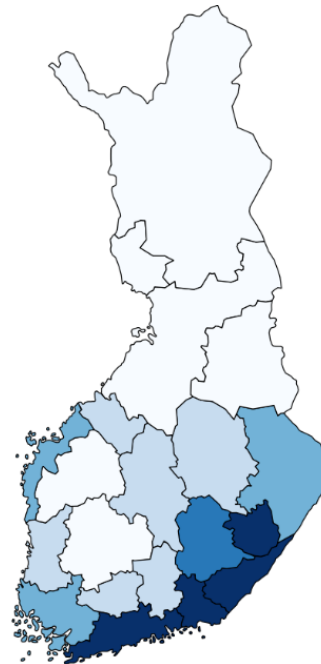
Incidence rate/100 000 population

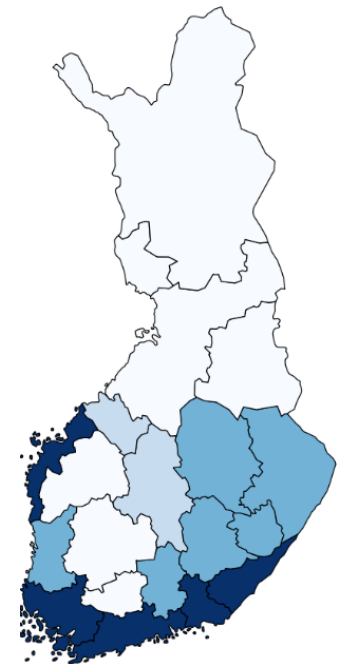
1995-1999

2000-2004

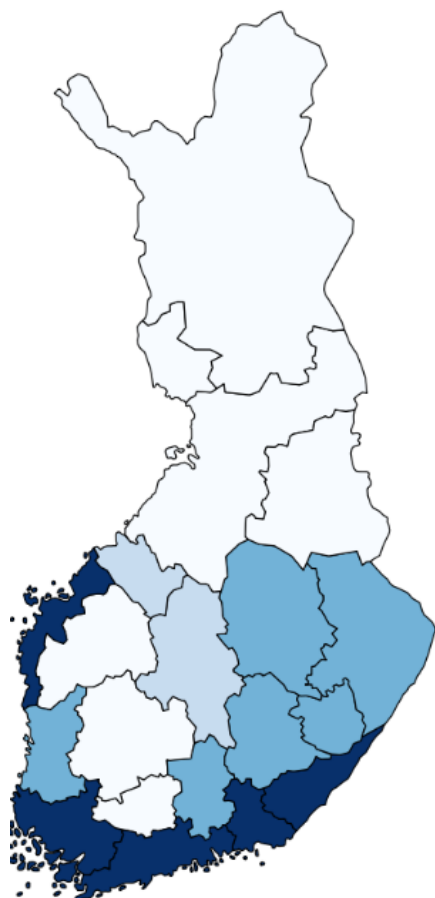
2005-2009

2010-2015

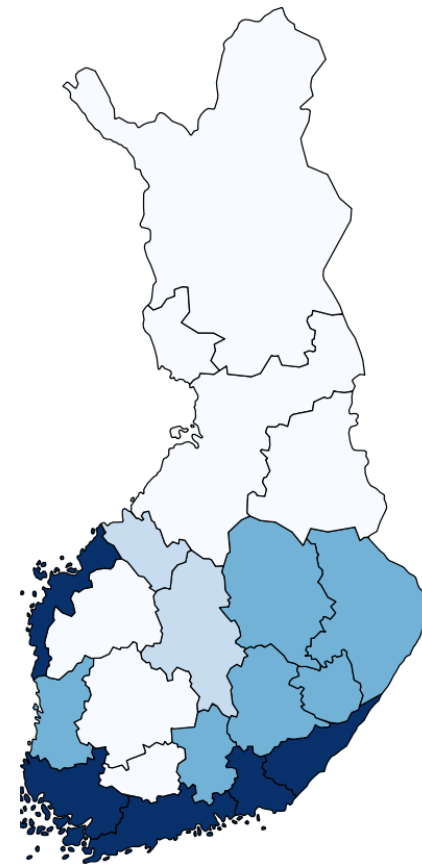
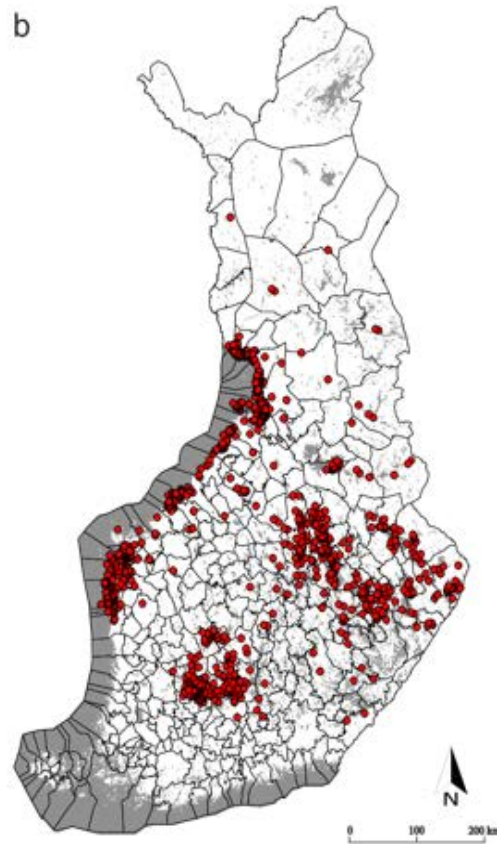
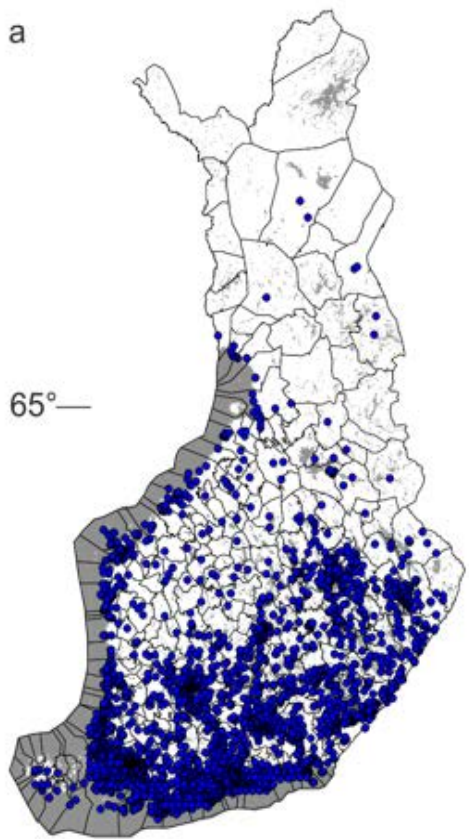
- Korkeimmat insidenssit viime vuosina on raportoitu Varsinais-Suomesta (49/100 000) ja Kaakkois-Suomesta (Kymenlaakso: 55/100 000, Etelä-Karjala: 48/100 000)
- Ahvenanmaalla vuosittainen ilmaantuvuus lähes 1700/100 000

Sairaanhoitopiirit tarkemmin

2010-2015

Sairaanhoitopiiri	Ilmaantuvuus /100 000	IRR (v. 1995-2015)	p- arvo	95 % luottamusväli
Ahvenanmaa	1670	1.06	<0.05	1.05-1.06
Kymenlaakso	55	1.10	<0.05	1.09-1.12
Varsinais-Suomi	49	1.08	<0.05	1.07-1.09
Etelä-Karjala	48	1.10	<0.05	1.09-1.12
Helsinki ja Uusimaa	35	1.08	<0.05	1.07-1.08
Vaasa	33	1.16	<0.05	1.14-1.18
Lappi	4	1.08	<0.05	1.04-1.13
Länsi-Pohja	4	1.10	<0.05	1.03-1.17
Kainuu	3	1.12	<0.05	1.04-1.20
Pohjois-Pohjanmaa	2	1.01	0.395	0.98-1.04
Etelä-Pohjanmaa	2	1.02	0.206	0.99-1.06
Pirkanmaa	2	1.07	<0.05	1.04-1.1
Kanta-Häme	5	1.02	0.187	0.99-1.04

2010-2015

Noin 20 000 puutiaista kartalla (*I. ricinus*, *I. persulcatus*).
Laaksonen et al. submitted

Mikrobiologisesti varmistetut LB-
 tapaukset TTR:ssä.

Yhteenveto

- LB:n ilmaantuvuus on noussut Suomessa viimeisen kahden vuosikymmenen aikana.
- LB-tapauksia raportoidaan nykyään n. 6000-7000 vuosittain. Näistä n. 1900 on viime vuosina ollut mikrobiologisesti varmistettuja levinneen vaiheen infektoita.
- Mikrobiologisesti varmistettujen tapausten määrä on kasvanut useimmissa (15/21) sairaanhoitopiireissä tilastollisesti merkitsevästi.
- Myös kliinisesti diagnosoitujen LB-tapausten (EM-muutokset) määrä on useassa (9/21) sairaanhoitopiirissä kasvanut tilastollisesti merkitsevästi v. 2010-2015.
- Yleisesti ottaen LB-tapauksia on jonkin verran enemmän naisilla ja molemmissa rekistereissä havaitaan 2-piikkinen jakauma iän suhteen.

Turun yliopisto
University of Turku

Jukka Hytönen
Tuula Rantasalo

Kiitos!

TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS

Jussi Sane, Mikko Virtanen, Otto
Helve, Markku Kuusi, Outi Lyytikäinen,
Samuli Pesälä, Janko van Beek

WHO: "Some vector-borne diseases are climate sensitive. Global warming has increased the risk of tick-borne diseases in Europe by allowing ticks to survive at higher altitudes and at more northern latitudes."